

Övergångsperiod Fluorerade växthusgaser

Utdrag från naturvårdsverkets hemsida om tolkning av regler i väntan på att den svenska förordningen uppdateras

Övergångsperiod inför att svenska förordningar om f-gas uppdateras

Granskad: 13 december 2024

Vägledning för dig som arbetar på tillsynsmyndighet om hur regler i EU:s och Sveriges förordningar ska hanteras fram till dess att de svenska förordningar som berör f-gaser är uppdaterade.

EU:s nya f-gasförordning (EU 2024/573) trädde i kraft den 11 mars 2024. Förordningar gäller direkt i EU:s medlemsländer och behöver inte föras in i svensk lag. Vissa delar av förordningar måste utvecklas i medlemsländernas lagar, det gäller bland annat utformning av sanktioner. I den svenska f-gasförordningen finns även särkrav som bygger på EU:s förordningar. Ett sådant särkrav är att mobil utrustning omfattas av samma krav som stationär kyl-, luftkonditionerings- och värmepumpsutrustning.

Naturvårdsverket har lämnat förslag till regeringen om hur de svenska förordningarna kan ändras för att kunna tillämpas tillsammans med EU:s nya f-gasförordning. Förslagen gäller all svensk lagstiftning som påverkas av EU:s f-gasförordning, exempelvis den svenska f-gasförordningen och förordningen om miljöstraffavgifter. De svenska förordningarna hänvisar i nuläget till inaktuella bestämmelser och förordningar. Det innebär i sin tur att de svenska förordningarna inte alltid kan tillämpas.

I EU:s nya f-gasförordning finns artikel 37.5 som säger att hänvisningar till EU:s upphävda f-gasförordning (EU) 517/2015 ska ses som hänvisning till den nya förordningen. Den övergångsbestämmelsen kan främst tillämpas på EU-lagstiftning som hänvisar till den upphävda (EU) 517/2014 och inte när det gäller hänvisning från svensk förordning om tillsyn och sanktioner.

När sanktioner utfärdas, det vill säga miljöstraffavgift eller åtalsanmälan, så behöver det finnas en tydlig koppling mellan överträdelse och lagstiftning. Dessa krav ställs för att tillämpningen av sanktionssystemet ska vara förutsägbart och rättssäker. Nu, när de svenska förordningarna hänvisar till EU:s upphävda f-gasförordning, så uppstår en osäker tillämpning och en sanktion som utfärdas är inte förutsägbart och rättssäker.

Läckagekontroll och registerföring

Från den 11 mars 2024 ska operatörer följa de nya reglerna i EU:s nya f-gasförordning för läckagekontroll och registerföring som innebär att fler ämnen omfattas. F-gaser med stor klimatpåverkan, det vill säga ämnen i bilaga I, omfattas sedan tidigare av kraven men nu omfattas även ämnen i avsnitt 1 i bilaga II. För ämnen i bilaga I så omfattas normalt sett utrustningar med fyllnadsmängd över 5 ton CO₂e av läckagekontroll och registerföring och för ämnen i avsnitt 1 i bilaga II berörs utrustningar fyllda med mer än 1 kg. För hermetiskt slutna utrustningar och elektriska brytare gäller andra mängdgränser. För detaljer om vad som omfattas se artikel 4 och 7 i (EU) 2024/573.

För läckagekontroller och registerföring som ska ha skett före den 11 mars 2024 gäller de regler som fanns i EU:s tidigare f-gasförordning (EU) 517/2014. De sanktioner som finns i

förordningen om miljöstraffavgifter och 29 kap. miljöbalken om åtalansmälan hänvisar till den tidigare förordningen och kan tillämpas för överträdelser som skedde innan den 11 mars 2024.

För de läckagekontroller och registerföring som ska ske efter den 11 mars 2024 så saknar den svenska lagstiftningen korrekt hänvisning till EU:s nya f-gasförordning. Det innebär att de svenska sanktioner inte kan tillämpas innan de uppdaterade svenska förordningarna börjar gälla.

Certifikat

EU:s nya f-gasförordning omfattar krav på certifikat för fler ämnen än tidigare. Det är dels ämnen i bilaga II i (EU) 2024/573 och dels de så kallade naturliga köldmedierna kolväten, koldioxid och ammoniak. Det finns sex olika kategorier för de nya certifikaten. Kategorierna omfattar olika typer av köldmedier, mängder och aktivitet. Det är oklart när de nya certifikaten kan börja användas för arbete med andra köldmedier än f-gaser i bilaga I i EU:s nya f-gasförordning. Det är än så länge inte möjligt att utfärda de nya certifikaten eftersom utveckling av utbildning och examinationsformer pågår.

Till dess att de nya certifikaten finns tillgängliga och de nya kraven på certifikat i EU:s nya förordning kan tillämpas fullt ut, gör Naturvårdsverket bedömningen att de befintliga certifikaten av kategori I– IV för ämnen i bilaga I kan användas även för ämnen i avsnitt 1 i bilaga II.

För de aktiviteter som kräver certifikat för naturliga köldmedier (koldioxid, kolväten och ammoniak) behöver de nya certifikaten kunna utfärdas innan de kan tillämpas.

Det är inte möjligt att besluta om miljöstraffavgifter eller åtalansmälan vid avsaknad av certifikat för aktiviteter som skett efter 11 mars 2024 med hänvisning till EU:s tidigare f-gasförordning (se ovan).

Det är däremot möjligt att utfärda sanktioner för avsaknad av certifikat för de överträdelser som skedde före den 11 mars 2024.

Rapportering

Den rapportering som operatörer ska göra varje år till tillsynsmyndighet enligt 15 § svenska f-gasförordningen berörs av både EU:s f-gasförordning och den svenska f-gasförordningen. Det innebär att rapporteringen kan behöva hanteras på olika sätt under de närmsta åren, beroende på när och hur den svenska förordningen kommer att uppdateras.

Rapportering för 2023

Den rapportering som gjordes för 2023, dvs den som skickades in senast den 31 mars 2024, gjordes utifrån nuvarande svenska f-gasförordningen och EU:s tidigare f-gasförordning med de krav som gällde under 2023. I de fall det saknas certifikat, läckagekontroller eller rapport kan sanktioner utfärdas eftersom både krav och sanktioner följer den lagstiftning som gällde under 2023.

Rapportering för 2024

De svenska förordningar som berör f-gaser kommer inte att uppdateras innan årsskiftet 2024/2025. Vid årlig rapportering enligt 15 § i f-gasförordningen (2016:1128) så gäller de krav för rapportering som anges i den nuvarande svenska f-gasförordningen 2016:1128. Det innebär att det som ska rapporteras är anläggningar med mer än 14 ton CO₂e. Som nämnts

ovan omfattas även ämnen i avsnitt 1 i bilaga II av krav på läckagekontroll och register efter 11 mars 2024 enligt EU:s nya f-gasförordning. Uppgifter om läckagekontroll för dessa nya ämnen behöver inte ingå i rapporten eftersom det inte framgår av den svenska f-gasförordningen. Det finns inget hinder att dessa ämnen ingår i rapport, men det går inte att kräva det. Om en rapport för år 2024 skickas in för sent så kan sanktioner utfärdas eftersom både krav och sanktioner följer den lagstiftning som gällde under 2024.

Från det år när ny svensk förordning finns

De krav som kommer att finnas i uppdaterad svensk förordning kommer att gälla från det datum när den träder i kraft och med de övergångsregler som kan komma att finnas i den.

Krav på att rapportering ska ske finns i den svenska f-gasförordningen. Det innebär att sanktion är möjlig om rapportering inte sker i tid.

Tillsyn och föreläggande

Även om sanktioner inte kan tillämpas så finns ett fortsatt behov av tillsyn. Tillsyn omfattar även information till operatörer om hur f-gas och utrustningar med f-gas ska hanteras. Förordningarna om f-gaser uppfattas av många som komplexa och bristande efterlevnad kan bero på bristande kunskap.

Tillsynsmyndigheten kan, som alternativ till miljöstraffavgift eller åtalsanmälan, förelägga en operatör att exempelvis inkomma med uppgifter, undersöka och utreda förhållanden eller vidta en åtgärd. Mer vägledning om förelägganden finns här: